

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
GYULAFEHÉRVÁR (VÁR.)
Telefon szám 16.

Felelős szerkesztő: **SOÓTHY GYULA.**
LAPTALAJDONOS

AZ ERDÉLYI RÓM. KATH. IRODALMI TÁRSULAT

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre — — — — — 8 kor
Félévre — — — — — 4 „
Negyedévre — — — — — 2 „
MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

A balkáni népek békéje.

A mult esztendőnek október hónapjában nagy meglepetés érte a világot. Az icipici Montenegro 25 ezer emberből álló összes hadseregét mozgósította és török területre vonult. Ez volt a jeladás. Felkeltek a többi balkán népek is és pedig Bulgária, Szerbia, Görögország s nagysebtében mozgósították seregeiket, valamennyi a török ellen. Egész Európa meglepetve látta, hogy tudta nélkül, szövetségre léptek a balkáni kis országok: de nem gondolta, hogy bár négyfelől támadják a törököt, így megtéppazzák azt a népet, mely néhány századdal előbb egész Európát sanyargatta és részben leigázta.

De jöttek a többi meglepetések is. A bolgárok óriási győzelmei: Kırklissze, Burgász bevétele. A törökség egyre szorogott, egymásután vesztett csatát; mintegy 150 négyszögmértőldet harácsoltak el tőle és a győzelmes bolgár fegyverek már azt üzenték meg a török-

nek, hogy Konstantinápolyban követelik ki a meghódított földet és lealázó békét, ha Drinápolyt át nem adja. A töröknek mindössze a konstantinápolyi kerület (vialet) maradt s a Londonban tanácskozó nagyhatalmak követeinek egyértelmű ítélete úgy szólott, hogy a török tartozik Drinápolyt átadni és békét kell kötnie; lemondva európai birtokairól, hogy megtarthassa Konstantinápolyt.

A nagyhatalmak követeinek londoni tanácskozása és ítélete után, melynek a török magát alávetette, azt sejtettük, hogy vége a háborúnak. De új meglepetés következett. A szövetségesek a koncon való összevezése s új szövetség keletkezett: a románok (akik eddig esendek voltak), a szerbek és görögök egyesült erővel a bolgár ellen támadtak s Bulgária, mely a csatában úgyis legtöbb vért vesztett (százezer embere hullván porba), nem bírta az ellene szövetkezők támadását, kénytelen volt békét kérni s ezt a békét Románia fővárosá-

ban, Bukarestben e hónap 7-én pecsételték meg. A béke igen lealázó Bulgáriára. Míg a görögök 50 ezer, a szerbek 45 ezer négyszögmértőld területet kapnak, addig a legvitézebb bolgárok kénytelenek a felével beelégedni s ha hozzáveszszük, hogy régi országok hatarából is kihasítják a Romániával megyesy területnek egy jókora darabját Romániának, az ember ámulva kérde, hogy érdemes volt-e százezer katonáját a háborúban feláldozni, hogy országuk a mondott területtel nagyobb s talán az eseteknél kétannyi leigázott idegen emberrel több alattvalója legyen.

Az első napokban híre ment, hogy az európai hatalmak ezt a Bulgáriára szegyenletes békét nem fogadják el és maguk a hatalmak fogják megállapítani az országok új határát. De azóta más szél fúj. A hatalmak nem avatkoznak bele és Bulgáriát sorsára hagyják. Amit Bukarestben főztek, azt meg kell enni szerbnek, bolgárnak, görögnek egyaránt. Legjobban Románia járt, mely a hábo-

T Á R C A.

Korond ünnepe.

Kinek nincs lova, gyalog is járhat. Jó magam is éltem e császári kiváltságos engedménnyel. Lovam nem lévén, gyalog indultam el Korondra Varságról. Hogy miért? Ünnepelni. Augusztus 21-ike lévén, 25 éves papi jubileumát ülte H a d n a g y Mihály. 15 kilomaternyi gyaloglás után a rengeteg havasokból kiértem a korondi hegybe, hol szana-szélije annyi jó kath. nép lakik, hogy ha az ünnepelet a következő 25 évi papi működése jubileuma alkalmából észak felől nem a varsági, hanem a korondi lelkészséget, illetőleg lelkészt fogadhatja házánál vendégül, úgy működése koronájából egy drága gyöngy sem fog hiányozni.

A jó havasi nép ünneplőbe öltözve, kezében olvasóval és muskátlis csokorral velem tartott. Jött ünnepelni. Egy öreg férfiúval tartottam.

— Maga is jön István bácsi?
— Má hogyne instálom. A plebános úrnak csapunk innepöt.

Elgondolkozott az öreg. S mikor már jó negyed óráig hallgatott, folytatta:

— Ilyen pap sincs több. Kemény em-

bör. Rendbe szedett. Olyan templonyt épített, hogy a püspök Atyánké se sokkal nagyobb Fehérváron, de tisztábbnak a se tisztább. Hát még mien papilakot. Még az Udvarhejié se szebb, penég annak a régi gazdája már püspök. Az iskoláét es sokat tett. Mert mii erőnek erejével az államnak akartuk adni. De nem ő. Hát osztán nem is adtuk. Így méges jobb, a gyermekök egyszerre tanóják az imádságot az olvasással. 18 esztendeje misézik nekünk s perédikál-hol szühhöz, hol eszhöz, int, tanít s korhol amint megérdömöljük. —

Egy egyszerű ember is tudja a munkát értékelni. Tényleg oly fényes és tiszta templom fogadott a régi, rozoga helyett, hogy az méltóan beillik a szentségi Jézus lakóhelyéül.

A fényes plebánosi lakba gyült össze a papság, mintegy 25-en, az udvaron pedig a fehér ruhás lányok és ünnepi díszbe öltözött legények kezükben óriási bokrétákkal.

Körmenetileg indult a nép és papság a templomba, hol már a hívők nagyrésze szorogott.

Te Deum után megkezdődött a szentmise fényes asszisztenciával. Manuductori teendőket G a z d a Dénes szovátai esperes és V a r g a Sándor ny. hittanár, plebános urak látták el.

Evangélium után Kiss János farkaslaki plebános lépett a szószékre, ki beszédeben a szemtise felséges voltát fejtegette bevezetésül, hogy kimutathassa a papi méltóság magasságát és fényét, majd áttért a jubiláns 18 éves korondi működésére, rámutatván a fényes templomra, papi lakra, keresztül vitt kepeváltságra, iskolára, szövetkezetre, a fellendült lelki életre, a jó papra és jó barátira.

Szentmise után összehozott a sors megint az öreg emberemmel, ki ragyogó szemekkel mondta:

— Ugy-e, hogy igazat mondtam? Tiszta szent igaz. Több ilyen nincs. — Magam is elgondolkoztam ily sok és nagy alkotás fölött. Hány pap roppan össze egészségileg, míg csak egyet is azok közül megvalósít. S ez a jubiláns? Ez még erősebb, mint valaha. Még eziüst szál sincs a haja közt, ha volt is, kihullott a nagy munka közben.

A papi lakás tágas és gyönyörű üveges verendáján folytak le a gratulációs testületek megjelenése.

Szovátai esperes a papság nevében remek kelyhet nyújtott át. Következtek az iskolás gyermekek, — kik itt említem meg — a hívekkel együtt lelkipásztorukért szentáldozást végeztek, unitárius egyház, község, tanítók, ifjúsági egylet,

Oberbauer A. Utóda

Budapest, IV. Váci-utca 41.
A legjobb hírnévnek örvendő és legrégebbi egyházi szerek, ruhák, zászlók. stb. gyára. — Arjegyék kívánatra ingyen és bérmentve.

rúban mit sem kockáztatott és értékes földet kapott.

Emberi számítás szerint ez a béke tartós nem lehet, mert Bulgáriának nagy sérelmével és az igazság, meg méltányosság lábbal taposásával kötötték. De a nemzetek életében az erőse a jog és igazság és a gyöngének hallgatnia kell. Ha Bulgária tényleg úgy legyöngült, a hogy mondják, erőre kell kapnia, ha igazságához el akar jutni.

De ezenfelül is van egy kis baj. A török új vitézkedése. Mikor a szövetségesek egymásra agyarkodtak, ő is megindult legjobban sajgott bírtokát, Drinápolyt visszakövetelni. Hogy a hatalmak visszazorítják-e, még nem tudható, hogy a török szót fogad-e, még az is kétséges?

Summázva a dolgokat, így kell látnunk a dolgot: a bukaresti békekötésen rajta van a pecsét és ez az érdekelt népek beegyezése, ha a török nem csínál többé galyibát: a háborús földön nem folyik többé vér és megkezdődik a szántás, vetés. De mennyi veritékes munka árán lesz itt olyan dus aratás, hogy az emberek elfeledjék szenvedéseiket, elapasszák könnyeiket, behegedjenek a sebek, amelyeket az embermészárlás okozott?

De mit ér ma ezekre gondolni? Inkább adjunk hálát a Gondviselésnek, hogy a szomszédunkban kiütött tűz nem kapott a mi házukon ereszébe. A tűztől való félelem költségre sodort ugyan, de mi az a csapáshoz, amit még egy győzelmi háború is okozott volna?

szövetkezet, a felsőbb tanulói ifjúság és egyháztanács, mely egy szép pluvialét adott át a jubilánsnak és végül az ájtatos társulatok.

Mindzek után jött az ebéd, melyen az ünnepeltet felköszöntötte az esperes és Szabó Nándor főszolgabíró.

Atársaság jó hangulatba töltötte az ebéd idejét, majd pedig jubilánstól búcsút véve, ünnepeltnek minden jót kérve és kívánva, eloszlott.

Csak magam voltam megrökönyödve, hogy fogatom mások zsebében lévő befogva, mi történjék velem.

Egyet háltam. De nem Korondon, hanem Parajdon. Másnap befogtam az operált lovaimat és 22 km. gyaloglás után a havasokon át házaértem. Egyedüli zsákmányom — fegyver is volt nálam — egy jó tarisznya gomba, lelkemben pedig: a jól eltöltött és jól betölt munkás mult pihenő és vizsgálódó napjának összes tanulságai.

Sok ily munkás és nem csüggedő Hadnagyokat a hívők élére, s akkor a hitközségek felvirágognak úgy lelkiekben, mint anyagiakban.

Ad multos annos!!

Havasi.

Iskoláinkról — iskolaév előtt.

Az Egyházi Közlönyben (aug. 22.) olvassuk ezt az alapos s katolikus elevenek épült tartalmas cikket, mit épen egész terjedelmében leközlünk.

(Sz. L.) Az új tanév küszöbén állunk; s ilyenkor mindig aktuális arról a témáról beszélni, mely lelképáztori munkáinknak egyik legfontosabb s leghatásosabb eszköze: az iskoláról.

Szomorúan tapasztaljuk évről-évre, hogy az államhatalom s közoktatásügyi szervei — nem is szólva a szabadkőművesség programjáról — mily odaadással, kitartással, sima s erőszakos módszerrel vegyesen, törnek hitvallásos iskoláink élete ellen. Ismeretes tény, hogy az egész vonalon keresztülvitt föltétlen államosítás eddigi be nem következése nem is ezen a ponton, hanem jórésben az állam finansziális rendezetlen viszonyain múlt. Másrészt az is tény, hogy iskoláink a maguk általánosságában sok helyütt — legyünk csak ösztintek! — az iskolai épületek, a felszerelés, különösen pedig, s ez is fő! — az ellenőrzés tekintetében nem állják ki a versenyt az államiakkal. Ez oknál fogva a világi hatóságok részéről állandó zaklatásnak vagyunk kitéve a fejlesztést illetőleg.

Ha ily körülmények közt azt is tekintetbe vesszük, hogy ma már — sajnos — a katolikus klérus soraiban is nem egyszer találkozunk azzal a felfogással, mely Balthazár „főlelkész” kizárólagos államosítási terveit illeti, akkor egyáltalában nem lehet könnyedén átsiklanunk ez oly anynyira fontos kérdés felett, hanem jó azt kissé szőnyegre hozni s felszínen tartani és tisztázni mindama kérdéseket, melyek e téren felbukkannak.

Iskoláink igen sokszor a legjobb felszereléssel ellátva, jó karban könnyen csúsznak ki kezünk közül — önhibánk folytán. Mihelyt a nép részéről csak valami akadály merül fel, mi papok nem vesszük az ügyet komoly eréllyel s prudenciával kezünkbe, a legtöbbször bujtogatásnak beugrott népet jó eleve nem világosítjuk fel a valóságról, sőt sokszor a néppel örülünk, hogy az állam „leveszi” vállainkról a terhet.

Ezzel szemben felesleges is hangsúlyoznunk, hogy aki iskoláinknak, mint a vallásérkölszi nevelés kizárólagos fókuszainak meggyőződéses híve — s ugyan melyik papnak nem kötelessége az?! — annak a legutolsó leheletéig kell azokat védelmeznie s fenntartásukért sem fáradtságot, sem pedig anyagi áldozatot nem szabad kimélnie. Ez a főprincípium!

Ha azonban akár a nép rövidlátása, akár a világi hatóságok rábeszélése s pressziója miatt lehetetlenség iskoláink hitvallásos jellegét fenntartanunk s emiatt kell az államosításba mennünk, vagy ha teljesen új iskolát akar az állam pl. valamely filiálisban felállítani, akkor is részen kell lennünk s amit lehet, megmentenünk.

De mit? Azt, amit lehet. Bölcs előrelátással, tapintattal nevezetesen oda kell hatnunk, hogy oly kikötések mellett menjünk csak bele az államosításba, melyek szilárd biztosítékul szolgálhatnak a jövőre nézve az iskola vallásérkölszi szellemének. S itt várnak a papságra nagy feladatokat.

Ezen kautelák biztosítását — tény — ritkán mellőzzük teljesen; bár az is bizonyos, hogy sok hibát is követünk el e téren. Legnagyobb az, ha a hitközség semmiféle kikötést nem fixíroz s vakon megye bele az államosításba ama mézes-mázos hamis ígéretek alapján, hogy az állam ingyen építi fel az iskolát; vagy olesó kölcsönt nyújt stb.

A semminél valamivel több, de nem elég az a kikötés sem, ha csak a tanítónak katolikus vallását biztosítjuk. Meggyőződéses, hogy a tanító katolikus volta még nem elég garancia a vallásérkölszi szellemű nevelésnek biztosításához; nem pedig azért, mert először is nem egyszer tapasztaljuk, hogy az állam ügyet sem vet kikötésünkre s protestáns tanerőt nevez ki — ha rövid időre is — oda is, ahol írásbelileg a tanító katolikus vallását precízíroztuk, másodsor azért sem elég ez, mert különösen napjainkban a tanítótság között kezd terjedni az a szellem s világ-felfogás, mely a szabadgondolkodók világ-nézetéből táplálkozik s nyílt, vagy leplezett ellensége Egyházunknak. A csak matrikulált katolikus tanító biztosítása tehát a minimális jogos követelést sem elégítheti ki.

Nekünk tehát azt is, de annál többet s fontosabbat is kell kikötünk!

Hangsúlyozva kiemelem, hogy e tekintetben — egyéb kikötések mellett — sokkal nagyobb biztosítékul szolgálhat az egész iskolai gondnokságnak s különösen a gondnoksági elnökségnek oly kezekbe való juttatása, melyek már eleve is kizárják a vallásérkölszi nevelés kiküszöbölését az állami iskolából.

E két tényező talán első látszatra nem is tűnik fel annak, holott a gyakorlatban valóban annak bizonyul. Arra kell nekünk lelkésznek törekednünk, hogy az iskolai gondnokságba kizárólag csak meggyőződéses, praktikus katolikusok kerüljenek; másrészt — s ezt tartom a legfontosabbnak — hogy gondnoksági elnök a plebános legyen!

Ezt különösen nem is oly nehéz keresztülvinni akár a teljesen újonnan felállított, akár a katolikusból államivá átváltott iskoláknál; csak az a fontos, hogy jókor s alaposan — privátim éppen úgy, mint népgyűlésen — fel kell világosítanunk a népet az állami iskola jellegének mibenlétéről, a következményekről, a nagy különbségekről a két fajta jellegű iskola közt stb. s a nép, ha látni fogja azt, hogy minden állami iskola legalább viszonyítva a hitvallásos iskolához többé-kevésbé veszélyes a gyermekek hitéletére,

Legjobb, legolcsóbb bevásárlási forrás mindennemű fűszer és csemegékben

Vincze József

Vidéki megrendelések 10 kilón felül postán vagy vasuton.

fűszer- és csemegé kereskedése
Gyulafehérvárt. Telefon szám 43.

az a nép — mondom — nem fog oly könnyen felülni az agitátoroknak s készségeiben fog tetemes anyagi áldozatot hozni katolikus iskolájáért, sem hogy azt a vallásilag közömbös — esetleg ellenséges — államnak engedje át.

Külön is ki kell emelnem, hogy új irányú kioktatásnak minden községben, városban van helye s fennforog a szűksége; ott is tehát, ahol a katolikus iskola jelenleg még jókarban van s államosító tervek egyáltalában nincsenek még. A népszövetségi összejöveteleken minden évben kellene e tárgyat objektíve s alaposan a nép elé állítani s akkor bizonyos, hogy nem volna népiünk oly nádszálingtag, ha az iskola államosítását hozzák elébe.

Nem szabad még azzal sem megelégednünk, amit eddig előadtam, hogy t. i. a jelenben létesített s a jövőben szervezendő állami iskoláknál a két kikötést biztosítjuk; hanem minden lelkipásztorának kötelessége legyen teljes ambíciójával oda hatni, hogy a multban az államnak átengedett iskoláknál is magunkhoz ragadjuk a hegemoniát.

Ami az iskolai gondnokságot in specie illeti, e tekintetben a papság két típusát ismerhetjük: az egyik teljes passzivitással nézi, miként ragadja kezébe az iskolai gondnokságot — tehát az egész iskola vezetését sok oly ember, aki sem a szükséges pedagógiai érzéssel, sem a vállalt kötelezettségekhez szükséges ambícióval nem rendelkezik; legfeljebb a világi hatóság kényszerítésének hatása alatt vállalja a feladatot; ilyenek legtöbb helyen: szolgabírák, jegyzők, erdészek, mérnökök, bérlők stb.

Van eset, hogy a katolikus papnak ajánlják fel a gondnoki elnökséget s az — kényelmi szempontból — a lutheránus lelkészt ajánlja önmaga helyett, nem számolván azzal, hogy ami a jelenben esetleg nem is differál, az a közel jövőben már igen hátrányos lehet a katolicizmusra.

Csak dicséretet érdemel ezekkel szemben sok papnak az a nemes ambíciója, hogy a paróchiája területén lévő összes állami iskolákban a gondnoksági elnöki állásba juthasson. Ez — megengedem — lehet néha erős ambíció vagy elismerés-keresés, azonban a munka, melyet végezhetnek, oly fontos, hogy a legnagyobb dicséretre érdemes az olyan pap, aki felhasználja ösztökötéseiket, a megyebizottsági tagok útján a főispánnal s igyekszik Egyházunk érdekében, a valláserkölcsei nevelés biztosításáért, minél több állami iskolában a gondnoksági elnöki állásba jutni. És ha megszerezte, akkor nem szabad félnünk az állással járó feladatoktól; s nem szabad a tisztséget csekély okból letennünk, mert éppen mi — senki más — pedagógusai vagyunk a népnek, a jövő generációnak már állásunknál fogva.

Ha kezünkben lesz a gondnoki elnökség, akkor bármely hitellenes legyen is a tanító világnézete, nem kell félnünk gyermekeink vallását, erkölcsét, ellenkezőleg pedig, katolikus tanítói céger alatt is — bérlők és hasonló gondnoki elnöki vezetés mellett — aknamunka fog folyni híveink legdrágább kincse: katolikus vallásunk szent tanai ellen.

Röviden összefoglalva tehát a mondotakat: örizzük, amíg lehet, sziklaszilárdan iskoláink katolikus jellegét; ha azonban bármely fontos okból az állam kezébe mennének át, tartsuk lelkipásztori kötelességünknek, hogy az említett kikötések mellett s ha lehet, még precízebben álljuk útját annak, hogy a nép nevelése teljesen kicsússzék kezünkükből!

Ünnep Erzsébetvároson.

Külsőleg is, de bensőségesen is meghatározó ünnepség színtere volt Erzsébetváros augusztus 15-én, Nagyboldogasszony napján. Az örmény kath. templomnak volt búcsúnapja, melyre a messze vidékeken elszórtan élő kath. hívek a szélrózsa minden irányából összesereglettek. A hatalmas székesegyháznak is beillő gyönyörű templom ez alkalomra szűknek bizonyult a hívek befogadására; valamint kevésnek bizonyult a megjelént há pap a hívek gyóntatására, jöllehet 14-én késő estig és 15-én kora reggeli óráktól az ünnepi mise kezdetéig úgyszólván megszakítás nélkül gyóntattak. Jól eső érzés fogta el a gyóntató papságot, látva és tapasztalva a bő aratást, látva és örvendve különösen azon, hogy a férfimen szokatlan nagy számmal járult a szentségekhez. Az ünnepi szentmisét teljes apáti díszben a megjelént papok és papnővendékek asszisztenciájával Pál István székelyudvarhelyi főesperes, apát-plebános végezte; evangélium után pedig Dobordán Károly segesvári alesperes-plebános szölt a hívekhez és szívekhez az ő gyönyörű beszélő tehetségével, mely úgy az intelligens osztályt, mint a köznépet könnyéig megindította.

De nemcsak a búcsú miatt emlékeztetes e nap Erzsébetvárosra. Az ünnepi isteni tisztelettel kapcsolatban volt a helybeli örmény szertartású kath. plebánosnak Steinhauer Ferencnek főesperesi beiktatása is. Ez aktust szintén Pál István főesperes apát úr végezte; ki a nála megszokott kedves közvetlenséggel magyarázta meg a híveknek a főesperesi állás mibenlétét, annak fontosságát és a méltóságban rejlő fényes kitüntetést; mely nemcsak a plebánost, de magát a hitközséget is érte. Megható szavakkal fordult az új főespereshez, felhívta őt arra, hogy a magas állás külső jelvényeit öltse magára.

A templomi ünnepségnek folytatása volt a plebánián, hol a beiktatott új főesperest elhalmozták üdvözléssel, jókívánssággal és sok-sok virággal. Elsőnek az örmény plebánia egyháztanácsa, mint munkatársa tisztelgett; ő rájuk esett a kitüntetésből a legtöbb sugar, ok élvezik munkájának legtöbb gyümölcsét. Ezt követte a testvér latin szertartású hitközség üdvözlése. A szónoki tehetséggel bőven megáldott gondnok kedves szavakkal emlékezett meg arról az időről, midőn az új főesperes még az ő hitközségük élén állott s bár e közvetlen kapocs elszakadt; de az érintkezés tovább is fenn áll, segítségére szoruló egyházunknak egykori szeretett lelkipásztorát, most főesperesét mély tisztelettel üdvözlök. A kerületi papság üdvözlését Dobordán Károly alesperes plebános tolmácsolta; ezt követte a városi tanácsnak, mint az egyház kegyurának tisztelgése. Ezen üdvözlések szóltak az embernek, a papnak a főspe-

resi díszes méltóságnak s ha az új főesperesben volna egy szemernyi hiúság, szóltak volna a hiúságnak is; de a mi ezután következett, az szólt a szívnek. A helybeli nővérek elemi iskolájának kilenc nővendéke jelent meg ezután. A kilenc kisleány mintha az angyalok kilenc karának küldöttje lett volna, egymásba szövődő ezüst csengésű hangon elmondott üdvözlésükből egy kedves titok pattant ki, mit az új főesperes mélységes szerénysége és titoktartása sem tudott elrejteni, a kis szónokok üdvözlötték a főesperest 30 éves papi működése évfordulóján. A szép gyermeki köszöntések folyamán elvonult szemünk előtt a harminc esztendő küzdelme, munkája. Edzett, kenyerük javát elköltött, a szónoklatok fényében megfürdött férfiak hallgatták a kis angyalkák beszédét és szem nem maradt szárazon. A főesperes is elmondhatta magáról, e népért érdemes volt küzdeni, nyomorogni és élni.

Ünnepi hangulatban, bár a legszűkebb körben folyt le a vendéglátó főesperesünk hajlékában a díszebéd. De ilyen rendkívüli hármast ünnepelt ünnepelő alkalomnál a pohárköszöntők sem maradhattak el. Mély benyomást keltett Issekuth Győző dr., országgyűlési képviselő, egyházi főgondnoknak vallásos, hitű, a papság nehéz munkáját átértő és átérző szép köszöntője. A főgondnok úr különben is nemcsak a kitüntetett állás fényét élvezi, de áldozatos lélekkel és állandó munkás érdeklődéssel veszi ki részét egyháza vezetéséből. És ünnepeitük újra és újra a beiktatott és jubiláló főesperest, ki hajló korban vállalkozott arra a fiatal erő is próbára tevő munkára és feladatra, hogy egy haldoklásnak indult egyházközséget e szomorú lejtőn megállítson; evégből megtanulta az örmény egyház bonyolult misztikus szép szertartásait, sajátkezűleg írta le az egész Missálét és szertartásokat, új életet vitt be a resignált hitközségbe. Az az akkordja volt ünnepünknek: Adja Isten, hogy az új főesperes harmincéves főesperesi jubileumát is ünnepelhesseük. Neki is, de magunknak is jót kívánunk ezzel.

Egy jelenvolt.

Értesítőink.

(Folytatás.)

A testgyakorlás tanításáról nehéz fogalmat alkotni; oly szüksézuak, oly hiányosak róla a beszámolólok. Azért kénytelenek vagyunk néhány értesítőre külön is tenni pár észrevételt.

A csíkszeredai értesítő röviden végez a testgyakorlással. „Vízszintes és rézsutos létra, ugró zsámolyok. Kötélhúzás, körhinta, létrák. Korlát, bakk és nyújtó.” Ilyen és ehhez hasonló rövidítései vannak. Itt tulajdonképp az elvégzett tananyagról kellene szólni, s helyett kapjuk a szerek megnevezését. Pedig a tornacsarnok berendezése minket ezúttal nem érdekel, hanem annál inkább érdekelne, hogy mit csináltak a berendezett tornacsarnokban.

Brassó e cím alatt: Testgyakorlás az I.—VIII. osztályban — mindössze 15 sort ír kissé nehézkes fogalmazással.

A kolozsvári értesítőben csak az évi olvasmányok, dolgozatok és rendkívüli tárgyak vannak felsorolva. Ezek között

természetesen nincs helye a tornának, lévén a torna valami más, mint olvasmány, dolgozat vagy rendkívüli tárgy. De akár milyen sajtósági tárgy is a torna, tanítási mégis kell, s mindenesetre inkább érdekel mindenkit, mint pl. az, hogy a tornaszertár szereit Lapos Gyula tornaszergyáros készítette Budapesten.

Kézdivásárhelyt a III. osztály testgyakorlásáról ennyit mondanak: „Szabadgyakorlatok, mint az I.—II. osztályban. Rendgyakorlatok, szertorna az előírt szereken. Svédturna“. A negyedik osztályban: „Tananyag mint a III. osztályban“. Vagyis Kézdivásárhelyt a IV. osztályos ugyanazon szabadgyakorlatot végzi, mint az I. osztályos, pedig tudvalevő, hogy az I.—II. osztály szabadgyakorlata egészen más, mint a III.—IV. osztályé. A szabadgyakorlatokat rendszerint kézi szereken kell végeztetni, még pedig az I.—II. osztályban fabottal vagy farúddal, a III.—IV. osztályban szulýzókkal.

Általában arra voltunk kíváncsiak, hogy a Státus gimnáziumaiban a testgyakorlást milyen irányban fejlesztik, nem végeznek-e a tanulók egyoldalú mozgásokat, hogyan foglalkoztatják az egyént, a tömeget, mutatkozik-e a testgyakorlásnak valami nevelő hatása, mondjuk: az összetartást, a fegyveltséget, a kötelességteljesítést, a kitartást, munkaszeretetet, az akarat uralmát illetőleg. A harmonikus nevelés munkájában milyen szerepe van a tornának?

A testgyakorlás fontosságát ma mindenki elismeri. Sok szó esik róla hivatalos formában és a fórumon egyaránt. Eközben az egész tornaügy nagy lendülettel halad előre. Épen ez az, ami mélyebb betekintésre ösztönzött volna, ha az értesítők szűkszavúsága meg nem akadályozná, hogy a tornatermek életébe vizsgáló szemmel nézhessünk.

Sőt meg kell vallanunk, hogy aggályaink vannak még az Apponyi-féle rendelet betartására vonatkozólag is. Apponyi ugyanis még 1907. októberében rendeltet intézett valamenyny tankerületi kir. főigazgatóhoz a svéd tornarendszer pedagógiai alapgyakorlatainak alkalmazásáról, kifejtve egyúttal ennek előnyeit. Fölhossa, hogy a sorozó-bizottságok is panaszkodnak, hogy a középiskolából kikerülő fiatalság nagyszámának ferdült a csontrendszere. Már pedig a svéd tornának éppen abban van a jelentősége, hogy a test egyenes fejlesztése mellett az emberi testalkat támaszt képező csontrendszert fejlődésében helyesen és erőteljesen irányítja. Ezért minden tornaórán az első 15 percben legalább a tábláról vett svéd alapgyakorlatokat kívánja a miniszter végeztetni.

E rendelet alapján a svéd tornát főhatóságunk is beállította középiskolai tanrendszerébe. S mégis azt látjuk, hogy a svédturna a tornaünnepélyeken is csak itt-ott szerepel, rendszerint névleg. Legtöbbet és legeredményesebben Gyulafehérvárt foglalkoztak vele, amint azt a tornakör működéséről szóló beszámoló bizonyítja.

Ad vocem: tornaünnepély. Elő van írva, hogy az iskolai év végefelé valamennyi tanuló részvételével nyilvános tornaünnepély tartandó, amelyen a győztesek kitüntetésben részesülnek. Ehelyett

Marosvásárhelyt egyszerű vizsgálat van, mint akár az egészségtanból, Csikszere-dában talán még az sincs.

A székelyudvarhelyi értesítő megemlíti, hogy volt football-csapata is, a mely megnyerte a helybeli középiskolák labdarugó bajnokságát. A football elterjedt és kedvelt sport, inkább az atlétika körébe tartozik, amelyely az ember testi ereje abból a célból fejlesztik, hogy egy kitűzött feladatot elérjen. Evégből, de csakis evégből van a labdarugásnál az a törekvés, hogy az ember testi ügyessége megkapja a lehető legnagyobb kiképzést. Tagadhatatlan, hogy van benne valami egyoldalúság, ami az iskolai tornától élesen elválasztja, mert az iskolai torna egyszerű nevelő eszköz, másrészt az ifjúság egészségének megerősítésére szolgál tekintet nélkül arra, hogy ugyanakkor valami momentán kitűzött feladatnak is állhat a szolgálatában. A football kizárólag verseny és semmi más. Ezért alapjában véve nem való az iskolai ifjúságnak, sőt kész veszedelmévé is válhatik.

Már a középkorban durva és erőszakos játéknak tartották, s bár azóta teljesen átalakult, még mindig igen sok balesetet idéz elő. Gyulafehérvárt a katonai gyakorlóterén rendezett football-versenyeknek mindig van egy-egy balesete. Vigyázatlanság vagy játékvadság következtében nem egy ifjú kerül el a pályán alétlan. A nézők soraiban ilyenkor gyakran hallhatók a megbotránkozás hangjai, némelyik szülő egyenesen ki is jelenti, hogy sohasem engedi meg a gyermekének az ilyen versenyen való részvételt. Node az iskola megengedi, mert még nem látja be a veszedelmét, amíg egy tragikus eset nem figyelmezteti, hogy e téren a túlzás ártalma beláthatatlan, hogy itt legalább is mérséklőleg kell föllépni.

De a football nemcsak azért veszedelmes, mert könnyen okoz balesetet, hanem azért is, mert a lelki életre szerzett befolyása épen nem mondható becses eredménynek, sőt e befolyás ellen joggal hangzanak el súlyos kritikák. Vegyük a dolgot a maga valóságában. Ugy-e, a footballnak a célja másokat fölülmülni. Ez a különleges cél pedig versenyzésre igatja az ifjúságot, aminek pedagógiai vonatkozása abban van, hogy túlzásra teszik hajlandóvá ahelyett, hogy az akaratot erősítsenek a szenvedélyek, az indulatok leküzdésére. A verseny hevében — volt ráeset — durva szavakkal, reprodukálhatatlan kifejezésekkel illeti egyik tanuló a másikat, ha a labdarugásban ügyetlen, vagy ha az nem a kívánat szerint sikerült. A két versenyző csapat egymással szemben illetlen és kiméletlen lesz. A helyzetet még súlyosítja, hogy idegenekkel, felnőttekkel, meglett férfiakkal vegyülnek össze, mint játékosokkal. Ez aztán már az a miniszteri utasítások rendelkezéseibe vág s akár szünidőben, akár nem szünidőben történik, egyszerűen nem szabad. Zichy János gróf miniszter korábban kiutasította a diákokat a sportkörökből. Mindenki tapsolt a miniszternek a határozott fellépésért. S ime, most úgy kerül meg a miniszteri intézkedés, hogy csapatkiegészítés címén a diákok vesznek körükbe felnőtt embereket.

A footballnak izgalmas versennyé való előléptetése ellen különben az Utasítások

is tiltakoznak. „Az iskolai tornázás nem lévén öncél, hanem csupán eszköz az ifjúság erejének és ügyességének tervszerű kifejlesztésére, ebből önként következik, hogy a testgyakorlatok sportszerű üzésének az iskolában helye nincs.“ Így az Utasítások. Valóban nekünk nem tesz az utasítások. Valóban nekünk nem tesz az utasítások, ahol a többség csak néző lehet s nem résztvevő. Nincs is benne semmi pedagógiai ráció. Vagy talán meg tudja valaki mondani, hogy mi benne a tartalom, a lényeg, a nélkülözhetetlen, az egészséges, mi benne az, amire mindenkinek okvetlenül szüksége van, mi a közéletre alkalmassabbá és képeesebbé tesz.

Vigyázni kell tehát nagyon, hogy az ifjúság footballja ne legyen a professzionális atléták versengése. Csak a már látható túlzás s ennek veszedelmei ellen akartunk e helyen szólni, főképp azért, hogy még idejekorán lehessen mint versenyt kellő korlátok közé szorítani.

(Vége köv.)

Censor.

H I R E K.

Személyzeti hírek. A főpásztor V a s s Antalt Kolozsvárra, C s o m o r t á n y i Ignácot — Kolozsvárra, dr. K u n c z Ferencet Kolozsvárra — Kicsid Gézát Kolozsvár-Szentpéterre, Darvas Dénest Csikszentsimon-Csatószege és Ágotha Endrét Vulkánba küldte káplánoknak. — K o p a c z Albert felsőtö-mösi lelkész lett.

Beiratás a helybeli főgimnáziumban. A felvételi és pótvizsgálatoknak augusztus 29-én, s a javítóvizsgálatoknak augusztus 30-án való megtartása után az erdélyi róm. kath. Státus gyulafehérvári főgimnáziumába a rendes beiratások szeptember hó 1., 2. és 3. napján lesznek, és pedig a beiratások első és második napján csak katolikus tanulók vehetők fel az I. és általában mindazon osztályokba, amelyekbe előreláthatólag nagy lesz a jelentkezők száma. A nem katolikus vallású tanulókat szeptember 3-án fogják beírni. A beiratások délelőtt 8.—12. óráig, s délután 2.—5. óráig tartatnak meg. Az előadások szeptember 4-én kezdődnek, a Veni Sancte, s a tanév ünnepélyes megnyitása szeptember 7-én lesz.

Gimnáziumi tanulók szállásba fogadása. Mivel városunkban általában gyengék a gimnáziumi tanulóknak szállásviszonyai, s a tanári testület minden tekintetben a szállásokra elhelyezett tanulókra nézve gondos felügyeletet óhajt gyakorolni, azért gimnáziumi tanulókat csak oly szállásokra szabad elhelyezni, amelyeket a szállásadók az igazgatónál előzetesen bejelentettek és az kifogástalanoknak találta. Mindazok tehát, akik gimnáziumi tanulókat szállásba fogadni szándékoznak, el ne mulassák szállásukat az intézet igazgató-ságánál bejelenteni.

A londoni orvoskongresszuson aug. hóban résztvevő gyulafehérvári főgimnáziumunk iskolai fogorvosa: Zilz Julián dr., cs. és kir. ezredorvos, aki kiváló tudományos munkálkodásával a stomatológiai tudományban már jó hírnevet vívott ki magának. Zilz dr. tudományos előadást is tartott a kongresszuson, amely

méltó figyelmet keltett. Zilz dr.-t a belga és az osztrák stomatológiai központ levelező tagsággal tüntette ki.

Kaptuk e keserű sorokat: A „K” tudósítói mind elcsapni valók! Látom, nem küldenek be semmiről tudósítást, (Kegyelmed is ép úgy tesz — Szerk.) Aug. 3-án Kézdiszentléleken a vásárhelyi oltár-egylet vándorközpülést tartott. Nagyon jól sikerült, azóta a napi áldozók száma 40—50. A gelencei jubileumról sem írtak semmit. (No már nem tetszett ezt olvasni? — Szerk.)

A Központi Oltár-egylet szeptember hó 8-án tartja rendes havi imádságát és dél-után 4 órakor gyűlést.

A székesegyházban múlt vasárnap nagyon életbevágó gondolatokat ébresztett bennünk a jelen sanyarú viszonyok között Zomor a praelátus szentbeszéde; melynek végén rövid s meghatározó szavakban búcsúzott el híveitől, kiket 12 éven át vezetett. Sok szemből csordultak a könnyek.

A székelly kongresszus. Az előpataki székelly kongresszus több ezer vendége érkezett ide. A kultuszminiszter képviselőiben jelenlevő Benedek államtitkárt a földvári állomáson óriási közönség élén Zathureczky főszolgabíró üdvözölte, a mire az államtitkár rövid beszéddel válaszolt. A kongresszus üléseit a fürdő nagytermében tartották meg.

A kongresszuson a kereskedelemügyi minisztert Bernády György főispán, a földmívelésügyi minisztert Koós Mihály miniszteri tanácsos, a belügyminisztert pedig Gyalokay Sándor csiki főispán képviselte. Deák Lajos kir. tanácsos, a kongresszus elnöke megnyitó-beszédeben felhívta a kormány figyelmét a fürdők fejlesztésére, a székelly iparra, az ipari és székelly kirendeltség hathatós támogatására. A titkári jelentés felolvasása után, amelyet Máthé József terjesztett elő, Herman Antal egy néprajzi múzeum létesítését hangoztatta Marosvásárhely központtal. Imecs Ernő fürdőigazgató indítványára a kongresszus Tisza István gróf miniszterelnököt, Ghillány Imre báró földmívelésügyi, Jankovich Béla vallás-és közoktatásügyi, Sándor János belügyi és Harkányi János báró kereskedelemügyi minisztert táviratilag s egyhangú lelkesedéssel üdvözölte és háláját fejezte ki a kormánynak a székelly föld iránti jóindulatáért. Háromszék megye közoktatásának fejlődéséről Pap György tanfelügyelő tartott felolvasást. A gyűlés határozati javaslatot fogadott el, amelyben a felekezeti — (Ime a hárompontos testvérek ide is beíratkadtak s a székellymentést a kath. iskolák államosításában kezdik meg. Szegény népünk, melynek földjét, házát, barmát elvitte az árvíz, s most koldusbotra támaszkodik, így lesz megmentve — nem kenyeret kap, hanem állami iskolát!) — és nemzeti iskolák államosítását kéri. Háromszék megye mezőgazdaságáról Sipos Samu igazgató tartott előadást. A számadások elfogadása után a jövő közgyűlés székellyül Marosvásárhely városát állapította meg a kongresszus. Délben banket volt, este pedig színi előadás.

A német katolikus nagygyűlésnek vasárnap este volt a megnyitó ülése, melyen a magyarok részéről Giesswein Sándor dr. orsz. képvis., praelátus-kanonok,

Zsembery István és Hindy Zoltán az Országos Katolikus Szövetség ügyvivő alelnöke és igazgatója, Turi Béla az „Alkotmány” szerkesztője, Ernst Sándor a Kath. Népszövetség vezérigazgatója, Frühwirth József és Sipos István titkárok vettek részt. A magyar katolikusok üdvözlését Giesswein Sándor nagyszabású beszédben tolmácsolta, melyben a következőket mondotta:

„Az idej és a világtörténelem egy epochális jelenségének emlékezetét újítja föl bennünk, amennyiben Nagy Konstantin 1600 évvel ezelőtt kelt ediktuma megteremtette a keresztény-állam fogalmát, azét az államét, mely a szellemi és anyagi, erkölcsi és gazdasági ügyeket szoros kapcsolatba és viszonyosságra tudja hozni anélkül, hogy azokat összekeverné. Ez a kialakulás, melyet a mártírok vére termékenyített és a konfesszorok szilárd-sága érlelt meg, alapja a kereszténység politikai civilizációjának, mely a nemzeti eszmét az internacionális testvérüléssel ki tudja egyenlíteni. S azért a katolikusok nemzeti összefogása, egyszersmind nemzetközi vonatkozásúak, épp úgy, miként a középkorban a nemzeti zsinatok, a mi modern parlamentjeink ősei, Itáliában, a Frank birodalomban, Angolországban, Németországban, Spanyolországban, vagy a mi keleti országainkat tartották, hatásosak voltak az összes keresztény nemzetek kulturális feloldására. A német katolikusok ülései, a keresztény szervezkedés e mintaképei, azért bizonyos vonzóerővel bírnak, még a távolabbi országok katolikusaira is, itt nemcsak vendégeknek, hanem testvéreknek is érezhetik magukat, s ha Magyarországon katolikusai már évtizedek óta a német katolikusok gyűlésein megjelennek, úgy ebben az évben is eljöttünk, hogy a szervezkedés nagy mestereit tanuljunk, a nemzetközi vonatkozású dolgokban a kapcsolatot megtaláljuk és hogy testvéri üdvözlésünket tolmácsoljuk.”

A kiváló szónok beszéde az összes jelenlevőkre mély hatást gyakorolt s a tízezer főből álló tömeg percekig ünnepelte őt.

Ujból árvíz. (Székelyudvarhelyről írják lapunknak.) Az éjtel, aug. 25-én a Kükiüllő újból annyira megnőtt, hogy a partján levő házakat alámosta. Ugron Ákos szeszgyárának egyik épületét ma délelőtt rombadöntötte, a másikat minden percben bedöntéssel fenyegeti. Szakáts Zoltán főkapitány lélekjelenlétének köszönhető, hogy a sok ezret érő terményt az utolsó órában kihordatta s így a kár csak az épületre terjed ki.

Bosszantó, mikor jobb kezekben levő laptársaink is augusztus 20-áról mint „István király” napjáról írnak. Minek letröni azt a „Szent” címet.

Tanári kinevezések. Rákóczy Béla gyulafehérvári főgimn. h-tanárt kinevezte a miniszter rendes tanárrá, dr. Barts Gyula, szintén helybeli tanár pedig Nagybecskerekre, az ottani róm. kath. főgimnáziumhoz kapott kinevezést.

40 éves papi működését töltötte be Veress Lajos vizaknai róm. kath. esperes-plebánus, mely alkalomból Szent-István király napján az egyházközség képviselőtestülete dr. Török Pál főgondnok vezetésével testületileg tisztelgett, hívei és más tisztelői szintén szá-

mosan üdvözölték az ünnepeket és szeretett lelkiatyát. Isten éltesse sokáig!

Folyó hó 10-én Körösbánya r. kath. hitközség szép meglepetést szerzett szeretet tisztelet lelkészének, P. Krämer Bonifác zárdafőnöknek. A szentmise után ugyanis ifj. Lázár Farkas főszolgabíró, státusgyűlési képviselő úr vezetésével 30 tagú küldöttség jelent meg a zárdában s a lelkész azt alkalomból, hogy augusztus 8-án volt 25 éve, hogy körösbányai zárdafőnök és lelkész lett, üdvözölték. A főszolgabíró úr szép beszédben tolmácsolta a hívek hálás szeretetét s köszönetét lelképásztoruk iránt s a jubileumi nap emlékére ezüst asztalkészletet s ezüst dohányzó készletet ajándékoztak a jubilánsnak. A lelkész meleg köszönő szavai után a küldöttség a lelkészét éltetve hagyta el a zárdát.

Meghívó. A Gyulafehérvári Ipartestület öngyméltósága dr. László Mihályné úrnő zászlóanra védnöksége alatt 1913. évi szeptember hó 7-én vasárnap, zártkörű táncvigalommal egybekötött zászlószentelési ünnepélyt rendez. A z ü n n e p c é g s o r r e n d j e: Délelőtt: 1. A zászlóanra és vendégek fogadtatása. 2. D. e. 8 órakor szentmise az irg. nővérek templomában. 3. D. e. 9 órakor zászlószentelés az irg. nővérek temploma előtti téren emelt sátorban. 4. Dr. Roska Miklós iparhatósági biztos, a zászlót ünnepélyes beszéd kíséretében átadja az ipartestületnek. 5. Zászlószegzek beverése, Csécskedy József ípt. titkár vezetésével, a megállapított sorrendben, mely idő alatt a helyi cs. és kir. 50-ik gyalogezred zenekara hangversenyez. D é l u t á n: 6. Délután 2 órakor a zászlószegzek folytatólagos beverése. 7. D. u. 4 órakor a városi sétatérben sétahangverseny a cs. és kir. 50-ik gyalogezred zenekarának közreműködésével. 8. Tombola-játék. 9. Este 7 órakor táncmulatság a városi Vigadó összes termeiben, melyhez a zenét a legelső polgári zenekar szolgáltatja. 10. Tüzijáték. Belépő díj a délutáni ünnepség és táncmulatságra személyjegy 1 K, családijegy (3 személy) 2 korona.

A Magyar buza sikértartalma. Köz tudomású dolog, hogy a liszt jóságára, s az abból készült tészta minőségére elhatározó befolyással van a buza sikértartalma. E tekintetben a magyar búzáknak nagyon elsőrangúak, s magas sikértartalmuk valóban páratlanul áll. Utóbbi években azonban külföldi szakértők mind gyakrabban bizonyítják, hogy a búzáknak sikértartalma apadóban van, ami jórészt talajunk foszforsavtartalmának csökkenésére vezethető vissza. E külföldi támadásokkal szemben szaktudósaink elég sikeresen védekeznek ugyan, elvitathatatlan tény azonban, hogy talajaink foszforsav tartalmának apadásával búzáink is romlik, mindenütt ott, ahol csak álló trágyát használnak, abból is keletlenül kevesebbet. Ellenben rendkívül javul minőségileg is búzáink, ha foszforsav tartalmu műtrágyát — szuperfoszfátot is alkalmaznak alá, amely tehát nemcsak mennyiségileg fokozza a termést igen jelentékenyen és hasznos hajtóan, hanem annak úgy hektoliter súlyát, mint a szem teltségét, lisztességét és acélosságát — tehát minőségét is feltűnően javítja.

A kézdívasárhelyi F. Oltár Egyesület szépen sikerült vallásos ünnepélyt rendezett 1913. augusztus hó 20-án, Szt.-István ünnepén a következő értékes tárgysorozattal: 1. Bihary: „Pr. Magyar” Előadták a vonós négyest: Győrői Sándor, Kovácsy László, László Károly és Simon Ádám. 2. „Jézus”. Irta Bán Aladár. Szavaltá: Szabó Elza k. ak. 3. „Nagyasszonyunk”. Énekelte Szentmarjai Böske k. a.; zongorán kísérte Kovács Ilus k. a., hegedűn pedig Kovácsy László. 4. A szt. keresztről megkapó előadást tartott dr. Szilveszter Ferenc főgimnáziumi tanár. 5. „A branyiszko ipap.” Melodráma. Szavaltá Várhelyi István és zongorán kísérte Elekes György. 6. Énekelte: Szabó Elza k. a. Zongorán kísérte: Szacsy László és hegedűn Simon Ádám.

C S A R N O K.

A mi öreg tanítóink.

(Folytatás.)

A másik kiváló tanterfő Baka József Jánosnak az edes öccsére, ki szintén Csíkszentgyörgyön született 1854. szeptember 11-én. Elemi iskola elvégzése után a somlyói gimnázium négy osztályát is jó eredménnyel befejezvé az ottani tanítóképzőbe lépett, melynek csak két évfolyamát végezhette el, mivel b. emlékü Fogarassy Mihály püspök úr a tanítóképző meglátogatása alkalmával minden tárgyból alaposan megvizsgáltatta s Simon Jukundián igazgatónak meghagyta, hogy tanképesítőre bocsássa, egyúttal szorgalmának jutalmául pénzbeli segélyvel is ellátta.

Az 1873. augusztus 1-én csíkszentmártoni tanítói állást elfoglalván az íranta mindig jó akaratú, szeretettel viseltető főpásztornak — ki mindig figyelemmel kísérte működését — 1873. december 8-án a képezde igazgatójához címzett levelében kifejezett ama óhajának, illetve felszólításának, hogy a vicei kántortanítói állást elvállalja, nem tehetett eleget, mert Vice elszigetelt hely lévén ott önállóan kellett volna vezetni, működni. Neki pedig még mint fiatal tanítónak útmutatásra, több gyakorlatra volt szüksége.

1874. december 1-én csíkszentmártoni állását a kézdívasárfalvaival cserélte fel, hol 1876. június 16-ig működött. Itt feleségül vette Tamás Gergely 48-as huszárőrhadnagy Gizella leányát.

1876.—79. augusztus 29-ig Csíkszentmiklóson tanítószkodott, hol házasságuk egy kis lánnyal lett megáldva, ki ma Márton Bálint csíkm. tanfelügyelőséghez berendelt állami tanító neje.

1879. augusztus 29-től, mint mindennütt, úgy itt is első helyen egyhangúlag megválasztott kántortanító egész nyugdíjba vonulásáig: 1911. okt. 1-ig, tehát 32 évig Csíkszentgyörgyön működött. A legteljesebb megelégedésre előjáróink megbecsülését, tisztelését sőt szeretetét kiérdemelve működött. A nép mint atyját tekintette. S midőn 1909. május hó 9-én buzgó működését a legnagyobb fájdalom zavarta meg — elvesztvén élete hű párját, mivel 33 évig a legboldogabb családi életet élt — a hálás nép vele együtt érezte a csapást, a veszteséget. A szükség kény-

serítő hatása alatt újból nősült 1910. január 2-án, nőül vévén Benkő Bertát, Gabos Károly özvegyét, kivel szintén a legzavartalanabbul, csendes megelégedés és kölcsönös szeretet között tölti hátralevő öreg napjait. Ugy most öreg napjaiban, mint azelőtt, de különösen a megpróbáltatások napjaiban őrangyala volt főnöke, Nagyságos Ince Domokos országgyűlési képviselő, plebános. Főnökének eme pártfogása, tekintve annak pásztori és képviselői elfoglaltságát, gondjait, — fényesen bizonyítja tanítói működésének megbecsülését.

Kettős hivatásával járó teendőin kívül a nép körében, a nép javára fejtett ki buzgó munkásságot. Megalapította az ifj. egyesületet s annak kebelében dalkört alakított, szövetkezett szervezett, azok fejlesztésében mindvégig buzgó munkálkodott.

Fáradhatatlan munkálkodását s ezzel a népnevelés terén szerzett érdemeinek elismerésül a kultuszminiszter 1909. december 14-én 200 korona személyi pótlékban részesítette. Főpásztora pedig nyugdíjba vonulása alkalmával 1911. évben elismerését fejezte ki. A lakosság minden reflektálás, sőt számításán kívül, úgyszólván meglepetésére, törvényhatósági taggá választotta.

Működése alatt jegyzője, elnöke volt több éven át az „Alcsiki Tanítóegyesületnek”, majd később az „Általános csiki r. k. egyesületnek alelnöke”. Mindkettőben tevékeny munkásságot fejtett ki, melyet tanítói társai, az egylet azzal kívánt meghálálni, hogy tiszteletbeli taggá választotta.

Azt mondják, hogy a nép háládatlan. Azonban a csíkszentgyörgyi nép rácaíolt e véleményre, mikor szeretett tanítójától elbúcsúzott. A hivatását szerető tanítót a falu örege, apraja megsíratta. A búcsúünnepélyen, mely valóban a hála, a szeretet megnyilatkozása volt, a tanítót s annak 38 évi munkáját a nép ünnepelte, melynek nagyobb az értelme és jelentősége, mint annak, mit a tanítótársak rendeznek. A nép köszönete és elismerése a kiért évtizedeken át fátad és dolgozik a népnevelő, őszintébb és többet ér minden hivatalos összejövetelen tett dikcióknál, hivatalos kitüntetésekénél.

A kitüntetéssel azonban a hálás nép sem maradt el. Midőn a 4500 lelket számláló hitközség főgondnoka elhalálozott, a teljes bizalommal és kitüntetéssel járó állásra, nyugdíjazott tanítóját választotta meg egyhangúlag. A szeretet és hála fakasztotta bizalmat megható szavakban köszönte meg az új főgondnok, annak a népnek, melynek nevelője, vezetője, irányítója, mindene volt. Ugyanakkor a templom javára 200 koronás alapítványt ajánlott föl.

Ő is, mint János bátyja az egyszerűség, jó szív tulajdonosa. Hányan részesültek e jó szív áldásaiban, hányan adott az élet nehéz küzdelmei ellen tanácsot, útbaigazítást; hányan köszönik az életben boldogulásukat, érvényesülésüket! Azt csak az tudná megmondani, ki a nép által rendezett búcsúünnepélyén a hála, a szeretet és a hálás fájdalom fakasztotta könnyeket hullani látta.

Mint tanító iskolájában szigorúan pontos, lelkiismeretes. A legnagyobb szeretettel, leereszkedéssel, atyailag és a

szeretettel telt jó szív melegségével tanított-nevelt.

Ime! Kedves kartársak a régi gárda két kimagasló alakjának rövid életrajza, melyet csak úgy vázlatosan közöltem előttetek. Azt hiszem, ezen két derék férfúnak életfolyásából meríthetünk, különösen meríthet némi tanulságot főleg az ifjú tanítói nemzedék.

Merítsünk is, okuljunk is, mert nem volnánk méltók a tanítói szép névre, ha meg nem becsülnők azokat, akik egy egész életet a nép javának és a mi ügyünknek szenteltek.

Becsüljük meg az állást, melyet a mi büszkeségünkre, a tanítói név és állás tekintélyének emelésével oly szépen betöltöttek; a munkát, melyet oly odaadólag, oly nagy kötelességtudással teljesítettek.

Szeressük, tiszteljük őket és legyünk hálásak irántuk. Hálások leszünk és megmutatjuk szeretetünket és tiszteletünket irántuk azzal, ha állásunkat, melynek ők tekintélyt szereztek, megbecsüljük s ha az általuk kivívott szellemi és anyagi előnyöket arra célra használjuk ki, melynek ők egész életüket szentelték.

Emeljünk tehát kalapot előttük s köszönjük meg hosszas fáradságos munkálkodásukat. Biztosítsuk őket tiszteletünkről, szeretetünkről és örökös hálánkról. Kívánjuk nekik, hogy az Ég Ura, ki erőt adott a nehéz munkához, adjon öreg korukban is erőt, egészséget, hogy á nyugalom csendes napjait zavartalanul tölthessék. Adja Isten, hogy munkájuk eredményében még sokáig gyönyörködhessenek!

(Vége)

Tk.

Kj.

Szerkesztőiüzenetek.

B. C. Leadtam; hátha használ. Tapociról megöttem, csak 2 hétig voltam ott; s így az idén nem volt semmi mutáció. Remélem Kovásznáról jön valami. Köszönöm az örömet. Már az új otthonomban vagyok. Üdvözlöm Á. É.-t is.

K. „Készség a lelkek számára” — című cikket mint felolvasást Bagoly Mihály esperes írta.

Dés. A pályázat egyszeri hirdetése 3 K. Kegyeskedjek beklüdeni.

Pályázat.

A dési (Szolnok-Doboka m.) róm. k. főiskolánál megüresedett egyik tanítói állásra pályázatot hirdetünk.

Javadalma: az 1913. XVI. t.-c.-ben foglalt fizetés, törvényben előírt lakbér kertilteménnyel.

Kötelessége: Az iskolaszék által kijelölt osztályok önálló vezetése.

Pályázati határidő: szeptember 12. Választás 14-én. Állás azonnal elfoglalandó. Személyes megjelenés, zenei jártasság megkívántatik.

Pályázati hirdetés.

A nyáradremete-vármezői kántortanítói állásra pályázat hirdettetik.

Jövedelem: 1200 korona; 1¹/₄ hold birtok haszonélvezete. — Kötelesség díjlelben. — Pályázati határidő szeptember 8. Állás kinevezés után azonnal elfoglalandó.

Nyáradremetei róm. kath. iskolaszék.

Öt hónap alatt Megbecsülhet-
500.000 len könyvek asz-
példány fogyott el szonyoknak, leány-
nak egyaránt!!!

A könyvpiac szenzációja!

A háziasszony legnagyobb gondja, hogy mit főzön holnapra? A legügyesebb háziasszony is gyakran zavarba jön ennél a kérdésnél. Ilyenkor, jó ha kéznél van a «Háztartás Könyvtára», de hasznos akkor is, ha megakarjuk tudni, hogy mit is főzön a háziasszony olyat, ami izletes, olcsó és egészséges.

A háztartás Könyvtára

a kipróbált ételreceptek valóságos kincsébányája

Szerkeszti: **Kürthy Emilné**
a «Háztartás» c. asszonyújság szerk.

Eddig mejelentek: 1. Hus- és böjti levesek. 2. Levesbe való tészták és mellékételek. 3. Különféle előételek. 4. Tojás-ételek. 5. Marhaborju- és sertéshus-ételek. 6. Házi és vad szárnyasok. 7. Nyul-, őz- és egyéb vadhusok. 8. Halak elkészítése. 9. Különféle főzelékek. 10. Gyurott és kiöltött tészták. 11. Élesztős tészták és rétesfélék. 12. Torták könyve. 13. Sós és édes mártások. 14. Édességek és cukorkák. 15. Apró sütemények. 16. Különféle italok. 17. Jóiú kenyérsütés. 18. Fagyaltok, krémek és kocsonyák. 19. Gyümölcs-befőzés. 20. Zöldség, uborka, stb. eltartása. Egy-egy szám ára csak 20 fillér. Mind a 20 kötet ára **bármentve 4 korona.** Egyes füzetek megrendelésénél elegendő a szám feltüntetése.

Az összeg előzetes beklúdsze el-
lenében megrendelhető:

SCHÄSER FERENC könyvkereskedésében.
GYULAFEHÉRVÁRT.

Fleischer János

(Keresztény katolikus cég.)

egyházi ruha és reverenda szabó
PÉCS, Ferenciek-u. 9.

Évek hosszú gyakorlata képesít a legjobb szabású, minőségű és finoman kidolgozott **reverendák** és **cimádák**, **papi civil öltönyök** előállítására. Üzletemet első sorban

Egyházi ruhák

készítésére rendeztembe. **Mindennemű egyházi ruhák:** casulák, pluvialék velumok, baldachinumok, minisztráns ruhák zászlók, lobogók, karingek, álbák, kehelyruhák stb. készítenek.

Nem kell sem Budapestre sem Bécsbe menni. Üzletem **versenyképes** minden pesti vagy bécsi céggel úgy **szabászat**, **mint ár** és **minőség** tekintetében. Tessék meggyőződni róla.

Egyházi ruhák javítása olcsón és jól eszközöltetnek. 11—33—52

Költségvetés és árjegyzék ingyen!
Személyesen is megjelenek!

Hinger József

asztalos mester Gyulafehérvár
Széchenyi-utca 10. sz., (saját ház) a Jickeli-féle vasraktárral szemben

K épület munkát, festett, mas-
É siv ésournéros butormunkát,
S portále és boltberendezést,
Z úgyszintén javításokat is el-
I fogad. Szállit és lerak tölgy
T és bükkparketát. Árjegyzék
szerint irodai és vendéglői,
ebédlőszékeket, tükröket mé-
ret szerint. Raktáron tart
minden fajta fakoporsókat is.

Lelkiismeretes és pontos kiszolgálás. — Szolid árak.
Tervezetek díjtalanul készítenek.

6—3—252

Katolikus családok lapja!

„ÉLET“

Képes heti folyóirat. Előkelő színvonalon szerkesztett szépirodalmi képes lap. Nem hiányozhatik egyetlen katolikus intelligens család asztaláról sem. Szerkeszti jeles katolikus írók gárdája élén **Izsóf Alajos**. Előfizetési ára egész évre 20 kor., félévre 10 kor., negyedévre 5 kor. — Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest, VII., Damjanich-utca 50. Jó lélekkel ajánljuk a változatos tartalmu, aktuális képekben gazdag folyóiratot közönségünk figyelmébe s támogatásába.

Templomok, oltárok, szószé-
kek festését és aranyozását
elvállalja a legjobb kivitelben és
jutányos árban

URBÁNSZKY FÜLÖP műfestő
KOLOZSVÁR, Sörház-u. 2.

Költségvetést, új tervek készítését díjtalanul elvállalom. 13—33—52

Alkalmi vétel!

A vajdahunyadi szent Ferencrendi zár-
dában egy 8·3×4·25 méter nagyságu,
csaknem új állapotban levő gyönyörű

FŐOLTÁR

(Mária mennybe vitele —
Assumptio — olajfestményű
képpel) és

SZÓSZÉK

féláron alul megegyezés szerint
eladandó. — Az oltártól kívánatra
a fényképet is küldik.

8—3—5

Hirdetések felvétetnek a Püspöki
Lyceumi könyvnyomdában
Gyulafehérvár, Felsővár-tér. (Hungária
szállodával szemben.)

Püspöki Lyceumi Könyvnyomda

Könyv- és papirosnagyrúház,
könyvkötészet, tömöntőde
GYULAFEHÉRVÁR.

Mindennemű nyomtatványok
a modern igényeknek meg-
felelve. Minden — bárhol és
bárki által hirdetett könyv,
zenemű vagy folyóirat álta-
lunk eredeti áron beszerez-
hető. Árjegyzék és költség-
vetés ingyen! A ftd. papság
részére 10% árkedvezmény.

Teljes irodaberende-
zések modern ame-
rikai rendszerben. ■ különös versenyképes árban.

Ajánlja dúsan felszerelt rak-
tárát mindennemű iro-
dai cikkekben, író- és fo-
galmazvány-papirosokban, stb.

: Egyházi nyomtatványok :
mindig raktáron vannak és
azonnal szállíthatók. : Kat-
holikus imkönyvek, rózsafüzé-
rek, szentképek és mindennemű
devocionális cikkek. : Készít
mű- és ujságy nyomást
különös versenyképes árban.

Ruzsinszky Béla

géperőre berendezett
oltárépítő műhelye
PÉCS, MAJLÁTH-U. 25. SZ.

Megbízható katolikus cég!

A pécsi orsz. kiállításon az iparművészeti társulat által arany éremmel kitüntetve.

Készít és elvállal
mindennemű templom berendezési és felszerelési tárgyak, u. m.:
oltár, szószék, gyóntatószék, templompadok, szentély-korlát és egyéb felszerelési tárgyak készítését, szállítását, régi oltárok aranyozását és átalakítását.

Pontos rajzzal és költségvetéssel
készséggel szolgálok.

Több kisebb méretű vagy több nagyobb megrendelésnél személyes
10-33-52 megjelenés.

Lelkiismeretes kiszolgálás!

Több elismerő nyilatkozat!

TÉGLA--CSERÉP.

Ajánljuk elsőrendű géptéglánkat, mészkőmentes hornyolt, hodfarku és a gyárunkban előállított HANATSCHKEK-féle tetőcserepet.

o A géptéglának az ára: o
1000 darabonként ab Banicz a-állomás 32 korona o

PECCOL JENŐ és TÁRSAI
GÖZTÉGLA ÉS CSERÉPGYÁRA
BANICZA.

Kérjen
mintát!

Kérjen
mintát!

4-5-15

ÖZV. LAKNER ANTALNÉ

sütődéje és lisztkereskedése

GYULAFEHÉRVÁR, NOVÁK FERENCZ-TÉR 6. SZÁM ALATT.
8-6-52

Ajánlom a n. é. közönség b. figyelmébe első rendű friss süteményeimet, ú. m.: tejes és vajás kiflit, sós kiflit, sós fonottat, kalácsot, továbbá fehér, barna és félbarna kenyereimet, azonkívül házikenyérnek való legjobb minőségű lisztjeimet.

LISZTKERESKEDÉSEMBEN

csak a hirneves Neumann Testvérek cég aradi gőzmalma örleményeit árusítom. — Naponta 2-szeri kenyérsütés.

Kiváló tisztelettel: ÖZV. Lakner Antalné.

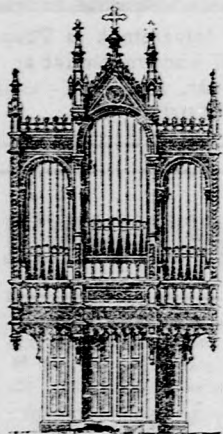
Naponta
friss
élesztő!

Boda József

orgona- és harmonium-építő
CSIKTAPLOCÁN.

Van szerencsém a főtiszt. papság és m. t. egyháztanács tudomására hozni, miszerint orgona- és harmonium-építő

műhelyemet

teljesen ujjonnan rendeztem be, minek utánna módomban áll a legnagyobb szabású orgona-építést is elvállalni. Bárminemű javításokat átalakításokat jutányos árban, pontosan eszközölök.

A n. é. közönség pártfogását kéri, kiváló tisztelettel

Boda József orgona- és harmonium-építő
CSIKTAPLOCÁN.

ALAPITVA 1898.

6-33-52

ALAPITVA 1898.

Valóban jó

és szépen égő

méhviaszgyertya

4 kilótól kezdve bérmentve
kapható

Dokupil Lajos
viaszgyertya gyárosnál
NAGYLÉVÁRDON.

(Pozsonymegye.)

Nagyobb vételnél 15-20%
árengedmény.

árak kilónként:

2-40 K., 3-20 K., 4 K., 5 K., II.

8-33-52